

УДК 351.746.2: 35

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ

Галуцько В.М., к. ю. н., доцент,
проректор матеріально-технічного розвитку та інфраструктури
Херсонський державний університет

У статті проаналізовано чинне законодавство України, яке регулює діяльність слідчих підрозділів правоохоронних органів, та визначено сутність організаційно-правових основ їх діяльності, виявлено прогалини в чинному законодавстві і сформульовано пропозиції із зазначеного питання.

Ключові слова: регламентація, адміністративно-правове забезпечення, правоохоронні органи, слідча діяльність, слідчий.

В статье проанализировано действующее законодательство Украины, которое регулирует деятельность следственных подразделений правоохранительных органов, и определена сущность организационно-правовых основ их деятельности, выявлены пробелы в действующем законодательстве и сформулированы предложения по данному вопросу.

Ключевые слова: регламентация, административно-правовое обеспечение, правоохранительные органы, следственная деятельность, следователь.

Halunko V.M. ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF INVESTIGATIVE UNITS

The article analyzes the current legislation of Ukraine regulating activity of investigation departments, law enforcement agencies and the essence of organizational and legal framework of their activities, revealed gaps in the current legislation and formulated proposals on this issue

Key words: regulation, administrative and legal support, law enforcement, investigative activities investigator.

Постановка проблеми. В Україні відповідно до загальноєвропейських міжнародних демократичних стандартів відбувається реформування правоохоронних органів, а саме: Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Державної фіскальної служби України, Державної кримінально-виконавчої служби України, прокуратури, суддівської системи. Правоохоронні органи є ключовими в системі органів виконавчої влади. Стабільне та ефективне їх функціонування є необхідною умовою захисту конституційного ладу, забезпечення законності і правопорядку, дотримання прав і свобод людини та громадянина, від їх ефективної діяльності залежить стабільність суспільного розвитку. На думку В.Т. Маляренка, «правоохоронні дії тісно пов'язані між собою. Вони утворюють цілісну правоохоронну діяльність, в якій охорону правового порядку здійснюють органи внутрішніх справ, захист національної безпеки – органи Служби безпеки України, розслідування злочинів – органи досудового слідства, відновлення порушеного права – органи державної виконавчої служби. Діяльність правоохоронних органів є публічною, багатоплановою. Кожний із зазначених органів відповідає, в межах наділених повноважень, за власний внесок у вдосконалення його діяльності, щоденні контакти з громадянами, допомогу їм у виконанні конституційних обов'язків. Отже, правоохоронний орган – це юрисдикційний орган, уповноважений державою виконувати в установленому законом порядку функції або завдання з охорони права, охорони правопорядку, розслідування або запобігання порушень права, відновлення порушеного права, захист національної (державної) без-

пеки, підтримання правопорядку, забезпечення стану законності» [1].

Відповідно до статті 38 КПК України органами досудового розслідування є слідчі підрозділи: органів Національної поліції; органів безпеки; органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства; органів державного бюро розслідувань; підрозділ детективів, підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України [2]. Слідчі підрозділи в системі органів досудового розслідування є низовою ланкою правоохоронних органів в боротьбі зі злочинністю, і основне навантаження в розкритті та розслідуванні злочинів покладено саме на них, особливо це стосується слідчих органів Національної поліції. На сучасному етапі реформування підрозділів досудового розслідування серед вчених не існує єдиної точки зору стосовно місця слідчих підрозділів у системі правоохоронних органів. На законодавчому рівні, в одному визначеному законі, відсутні поняття як органів досудового слідства, так і правоохоронних органів.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблемам удосконалення структури слідчих підрозділів та управління їх діяльністю присвячені роботи В.Б. Авер'янова, М.І. Ануфрієва, О.М. Бандурки, В.П. Бахіна, В.Н. Бахраха, І.Л. Бачило, Р.С. Белкіна, Ю.П. Битяка, В.С. Венедиктова, В.М. Климова, О.П. Коренева, М.І. Кулагіна, О.М. Ларіна, В.П. Петкова, В.М. Плішкіна, Г.Х. Попова, О.Ф. Скакун, В.О. Соболева, Л.О. Соя-Серко, Г.О. Туманова, О.Г. Фролової, С.І. Цветкова, В.Г. Щокіна, В.К. Шкарупи, Е.Ф. Яськова та ін.

Мета статті – проаналізувати чинне законодавство України, яке регулює діяльність слідчих підрозділів правоохоронних органів.

Виклад основного матеріалу. В юридичній літературі існує думка, що слідча діяльність – це окремий вид практичної юридичної діяльності, який заслуговує на особливу увагу з погляду його ролі та функціонального призначення в процесі здійснення правосуддя. Поряд із діяльністю судді, прокурора діяльність слідчого є невід'ємною частиною судочинства, завдяки якій у загальному плані відбувається процес втілення права, а з ним – втілення соціальної справедливості.

Правову основу діяльності органів досудового розслідування в Україні складають Конституція України, Кримінально-процесуальний кодекс України, Закон України «Про прокуратуру», Закон України «Про службу безпеки України», Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність», Закон України «Про національну поліцію», постанови Верховної Ради України, Укази президента України, нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, чинні міжнародні договори, внутрішні нормативні документи відомству, які регулюють діяльність органів досудового розслідування та стосуються судочинства.

Згідно зі ст. 8 Конституції України її норми мають вищу юридичну силу, що визначає їх роль у законотворчій діяльності суб'єктів законодавчої ініціативи, інших органів державної влади, а також у правозастосовчій діяльності органів досудового розслідування [3], слідчі у своїй діяльності повинні оцінювати зміст будь-якого закону чи нормативно-правового акту з точки зору відповідності до неї, і тому всі їх рішення мають ґрунтуватись на Конституції, а також на чинному законодавстві, яке не суперечить їй.

Основне завдання на слідчих покладатись згідно з кримінальним процесуальним законодавством України розкриття та розслідування злочинів. Однак в юридичній літературі немає єдиної точки зору щодо змісту завдань досудового слідства. Із цього приводу М.С. Строгович вважає, що розкриття злочину, виявлення та викриття осіб, які скоїли злочин, не є вичерпним переліком безпосередніх завдань досудового слідства: «Справа може вважатись розслідуваною в повному обсязі тоді, коли слідчий встановить причини та умови, які сприяли скоєнню злочину та ускладнювали його своєчасне виявлення та запобігання» [4].

Крім законодавчих норм, мають безпосереднє відношення до діяльності слідчих підрозділів і нормативно-правові акти, прийняті Президентом України, Кабінетом Міністрів України, іншими державними установами та відомствами, таких як спільний наказ МВС України та ДДПВП від 23.04.01 №300/73 «Про заходи щодо дотримання законності при затриманні осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, обранні щодо них запобіжного заходу у вигляді взяття під варту та додержанні встановлених законом строків затримання і тримання під вартою під час попереднього слідства» [5], Указ Президента України «Про заходи щодо дальшого зміцнення правопорядку, охорони прав і свобод громадян» № 143/2002 від 18.02.2002 [6],

Постанова КМ від 6 травня 2000 р. № 770 «Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» [7] та багато інших. Такий стан речей можна пояснити відомчими інтересами, але він потребує свого виправлення.

Адміністративно-правова регламентація діяльності правоохоронних органів, у тому числі і слідчих, щодо виявлення та розслідування кримінальних правопорушень забезпечує проведення відповідних організаційних та планових заходів, основною метою яких є підвищення ефективності діяльності на основі об'єднання зусиль, спрямованих на реалізацію повноважень, властивих кожному із цих органів. У словнику української мови визначена дефініція терміну «регламентація» як встановлення детальних правил, що визначають порядок діяльності державного органу, установи, організації і ін. [8].

На сьогодні слідчі підрозділи дещо різниче виконують покладені на них процесуальні завдання відповідно до структури правоохоронних органів, до яких вони належать. У чинному кримінально-процесуальному законодавстві України є низка суперечливих та неузгоджених норм щодо розподілу підслідності кримінальних проваджень, які залежно від підслідності злочинів здійснюють слідчі прокуратури (відповідно до перехідних положень), органів національної поліції, органів безпеки та фіскальної служби. У зв'язку із чим щодо розслідування окремих категорій злочинів, віднесених до підслідності органів досудового слідства того чи іншого відомства, є низка неузгодженостей, котрі іноді призводять до різного роду непорозумінь, різного тлумачення норм і затягування прийняття остаточного рішення. Однак для вирішення спільних для всіх правоохоронних органів завдань щодо виявлення та розслідування кримінальних правопорушень виникає необхідність в ефективній координації дій. Основною метою такої координації є попередження, виявлення і розслідування кримінальних правопорушень, притягнення до встановленої законодавством відповідальності осіб, що їх учинили, відшкодування завданої кримінальними правопорушеннями шкоди, відновлення порушених прав та інтересів громадян і юридичних осіб [2]. Тісна взаємодія та відпрацювання спільних заходів органів прокуратури, Міністерства внутрішніх справ, Служби безпеки України, Фіскальної служби України та інших правоохоронних органів щодо виявлення та розслідування кримінальних правопорушень в усіх сферах громадського життя мають сприяти стабілізації криміногенної обстановки, зміцненню законності й правопорядку в державі. Таким прикладом може слугувати нині діючий наказ за № 69 від 17 серпня 2012 року, яким затверджено положення «Про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань», погоджений Генеральною прокуратурою, на той час Міністерством внутрішніх справ України, Службою безпеки України, Державною податковою службою України [9].

Таким чином, правові підстави діяльності органів досудового розслідування містяться в нормативних актах різної юридичної сили: в законах, у нормативних актах (указах Президента України, уряду, у відомчих наказах, інструкціях, положеннях). Всі вони загально визначають вимоги до слідчого та його правове становище, тому застосовувати їх норми без конкретизації практично неможливо. Саме в конкретизації процесуально значущих дій і полягає значення відомчого регулювання. Проте такі нормативно-правові акти є підзаконними, тобто вони приймаються на основі й на виконання законів і не повинні їм суперечити. У нормотворчій діяльності відомства, до структури яких входять слідчі підрозділи, іноді виходять за межі своїх повноважень, що призводить до порушення встановленої ієрархії нормативно-правових актів й принципу законності. Тому необхідно вжити заходи, спрямовані на те, щоб власне лише законами України урегулювати всілякого роду процесуальні дії, пов'язані з втручанням у сферу прав і свобод особистості, проголошених Декларацією прав і свобод людини. Одним із таких має стати закон, котрий би чітко визначив принципи, завдання, місце й роль діяльності органів досудового розслідування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Маляренко В.Т. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України / В.Т. Маляренко. – К., 2004. – 376 с.
2. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України. Видання 12-те доповн. і перероб. – К.: Алерта, 2016. – 810 с.
3. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – К., 1996. – № 30. – 141 с.
4. Строгович М.С. Сушність юридической ответственности / М.С. Строгович // Сов. Гос-во и право. – 1979. – № 5. – С. 73
5. Наказ МВС України та ДДПВП від 23.04.01 №300/73 «Про заходи щодо дотримання законності при затриманні осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, обранні щодо них запобіжного заходу у вигляді взяття під варту та додержанні встановлених законом строків затримання і тримання під вартою під час попереднього слідства» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0761-01>.
6. Указ Президента України «Про заходи щодо дальшого зміцнення правопорядку, охорони прав і свобод громадян» № 143/2002 від 18.02.2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/143/2002>.
7. Постанова КМ від 6 травня 2000 р. N 770 «Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/770-2000-п>.
8. Глумачний словник української мови у 11 томах. – Т. 8. – К.: вид-во «Аконіт», 1977. – 478 с.
9. Про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань // Наказ Генерального прокурора України від 17 серпня 2012 року № 69.

УДК 366:14

МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Ганзицька Т.С., к. ю. н.,
доцент кафедри цивільного права та процесу
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Козін В.В., курсант III курсу
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

У статті досліджено питання місцевих бюджетів у контексті проведення в державі фінансової децентралізації. Авторами підкреслено, що важливим інструментом у питанні ефективності та реальності місцевих бюджетів має стати фінансова децентралізація, запровадження якої забезпечить достатні матеріальними та фінансовими ресурсами розвиток усіх сфер життєдіяльності територіальних громад на підставі чіткого розподілу повноважень між державною виконавчою владою і місцевим самоврядуванням.

Ключові слова: фінансова децентралізація, місцевий бюджет, місцеве самоврядування, адміністративно-територіальна реформа.

В статье исследованы вопросы местных бюджетов в контексте проведения в государстве финансовой децентрализации. Авторами подчеркнута, что важным инструментом в вопросе эффективности и реальности местных бюджетов должна стать финансовая децентрализация, внедрение которой обеспечит достаточными материальными и финансовыми ресурсами развитие всех сфер жизнедеятельности территориальных общин на основании четкого распределения полномочий между государственной исполнительной властью и местным самоуправлением.

Ключевые слова: финансовая децентрализация, местный бюджет, местное самоуправление, административно-территориальная реформа.

Ganzicka T.S., Kozin V.V. LOCAL BUDGETS IN THE CONTEXT FINANCIAL DECENTRALIZATION

The article examines questions of local budgets in the context of the state of fiscal decentralization. The authors pointed out that an important instrument in the issue of the effectiveness and reality of local budgets should be fiscal decentralization, the implementation of which will provide sufficient material and financial resources to the development of all spheres of life of local communities based on a clear division of powers between the state executive power and local self-government.

Key words: fiscal decentralization, local budget, local government administrative territorial reform.